

TEATRE DE LES
COMÈDIES

LA SERVA PADRONA (55')

Música: GIOVANNI BATISTA PERGOLESI

Llibret: Gennaro di Federico

Adaptació: Marcel Pascual i Anguera

Direcció d'escena: Iban Beltran

Direcció musical: Marcel Pascual

Direcció general i producció: Mª Patricia Mercado R.

Laia Frigolè, soprano <https://laiafrigole.com/ca/>

Maia Planas, soprano

Xavier Mendoza, baríton

Arnau Colom, actor <https://matito.cat/qui-som/>

Des dels inicis de l'òpera a principis del segle XVII, hi havia el costum d'intercalar moments còmics enmig dels arguments típicament seriosos. A mida que el gènere evolucionava, els moments còmics es tendiren a posar al final dels actes, però a principis del segle XVIII s'opta per suprimir la comicitat de l'òpera seriosa i aïllar-la en obres independents, els intermezzi, que es representaven als entreactes de les òperes serioses.

La Serva Padrona es un d'aquests intermezzi. Estrenat al teatre San Bartolomeo de Nàpols el 5 de setembre de 1733 per als entreactes de l'òpera Il Prigioner Superbo, del mateix Pergolesi, que fou composta per a celebrar l'aniversari d'Elisabeth Cristina, esposa de l'emperador Carles VI d'Àustria. Tot i que la obra principal aviat va caure en l'oblit, La Serva Padrona de seguida esdevingué popular, en bona part gràcies a les representacions de les companyies itinerants de còmics o buffi, que la portaren arreu. En els deu anys que segueixen a l'estrena, La Serva Padrona ja és coneguda arreu d'Itàlia, a Munich, Dresden i Hamburg i en els anys següents continua la seva difusió i arriba a París, Londres, Madrid i St. Petersburg. A Barcelona es representa per primera vegada el 1750.

El text de Gennaro Antonio Federico i la partitura original de Giovanni Battista Pergolesi resisteixen sorprenentment intactes al pas dels anys i a la difusió de l'obra, malgrat el costum al segle XVIII de realitzar tot tipus d'intervencions en les òperes (afegitons, talls, canvis en el text, reutilització de números d'altres òperes...) en funció dels gustos del públic, intèrprets o empresaris. Aquesta resistència de l'obra original indica que La Serva Padrona s'havia establert com una mena de clàssic del gènere ja des d'un bon principi. En l'actualitat La Serva Padrona té l'honor de ser l'òpera còmica que s'ha estat programant durant més anys sense discontinuïtat.

Mostra de la gran popularitat i difusió de La Serva Padrona són les diverses traduccions del text realitzades al llarg de la història de l'obra. El 1740, set anys després de la seva estrena a Nàpols, es representa a Dresden traduïda a l'alemany. El 1754 s'estrena a París una versió adaptada i traduïda al francès per Pierre Baurans, en un intent d'acostar-la al gust francès. Existeixen també diverses traduccions angleses que es representen habitualment.

La Serva Padrona pren rellevància històrica i filosòfica quan el 1752 l'empresari Eustachio Bambini la reposa a París després que s'hi hagués representat ja tres anys abans sense més transcendència. Aquesta vegada, però, la Serva Padrona es situa al centre de la polèmica entre partidaris de l'òpera francesa i els de l'òpera italiana en el que s'ha conegut com la Querelle des Bouffons o guerra des coins. Els partidaris de l'òpera francesa, tradicionalistes, defensen construccions musicals sumptuoses, temes mitològics, artificiositat, seriositat. Entre ells s'hi compta bona part de la noblesa i el compositor Rameau, representant per excel·lència de l'estil musical francès. El rei francès es posiciona al costat de l'òpera francesa i els seus partidaris s'agrupen en el 'coin du roi'. Els partidaris de l'òpera italiana defensen la naturalitat, la melodositat, la simplicitat i arguments més propers a la quotidianitat. Els defensors de l'òpera italiana compten amb una bona part dels enciclopedistes, entre ells Diderot i Rousseau. La reina es posiciona a favor de l'òpera italiana i els seus partidaris s'agrupen en el 'coin du reine'. Cal entendre la 'Querelle des Bouffons' com la punta de l'iceberg de les profundes tensions i transformacions ideològiques de la societat francesa i europea de la segona meitat del segle XVIII, en el context repressiu d'una monarquia absolutista que no permet formes d'expressió fora del marc aparentment trivial del debat estètic.

La Serva Padrona explica la història d'un home benestant (Uberto) i els seus dos criats (Serpina i Vespone). Uberto vol manar però és un bon jan i es lamenta que els criats li prenguin el pèl. Serpina, cansada de servir, decideix seduir el patró per tal d'esdevenir la seva muller i convertir-se així en mestressa. Davant la indiferència d'Uberto, Serpina decideix que el posarà gelós amb un fals pretendent.

La Serva Padrona del Teatre de les Comèdies

La posta en escena de La Serva Padrona de Pergolesi que proposa Iban Beltran al·ludeix, dins d'una ambientació actual, a la funció metateatral de l'obra original. S'ha potenciat la intel·ligibilitat del text dels caràcters tot fent evidents al·lusions a la commedia dell'arte amb la qual La Serva Padrona té evidents connexions. Els elements escenogràfics emprats tenen com a funció principal definir l'espai dramàtic, la qual cosa permet muntar un teatre en qualsevol lloc on es proposi. L'orquestra forma part de l'acció; és present a l'escena a l'entorn dels protagonistes i interactua de manera diversa amb ells. L'estructura de l'obra i de l'espai escènic permet també la interacció del públic amb l'acció.

El text ha estat traduït i adaptat al català per Marcel Pascual a partir de l'original de Gennaro Antonio Federico, mirant de respectar-ne la frescor. A l'igual que el text italià, l'adaptació catalana és un text parcialment rimat i s'ha elaborat mirant de fer coincidir els accents textuais i els musicals de tal manera que l'acoblament de música i paraula soni natural a l'oïda. En la part musical s'han realitzat els mínims retocs imprescindibles per tal que text i música encaixin òptimament.

La interpretació musical ha cercat de subratllar la relació semàntica entre text i música (madrigalisms, pauses, ambients...) de tal manera que l'orquestra esdevingui un actor més en l'acció teatral.